

Dick Swaab heeft een fantasievol brein

Ingezonden brief

In het vorige nummer van de *ABG* stond een bespreking door Dick Swaab van het door ons geredigeerde boek *Omhoog kijken in platland*. Deze 'boekbespreking' was helaas meer een exposé van de simpele visie van Swaab op de vermeende verderfelikheden van het christendom dan een bespreking van de inhoud van het boek. Maar ook van datgene wat Swaab over het boek schrijft, klopt helaas niet veel. De toon wordt al gezet in de eerste zin van de bespreking, die de rode draad van het boek als volgt karakteriseert: 'Atheïsten zijn dom en slecht en christenen zijn slim en goed.' Dit is erg fantasievol, maar de tekst van het boek biedt geen enkele aanleiding voor zo'n samenvatting. Zeker, in ons boek worden opvattingen besproken en gekritiseerd die atheïsten dierbaar zijn. Maar wie een dierbare theorie bekritiseert, zegt of impliceert daarmee natuurlijk niet dat de vrienden van die theorie dom of slecht zijn. En dat zegt niemand in ons boek dan ook. Sterker nog, in de inleiding spreken we *expressis verbis* over 'vaak scherpzinnige intellectuelen als... Dick Swaab, Piet Borst en Herman Philipse'!

Fantasie is ook in het spel wanneer Swaab schrijft dat in ons boek telkens het volgende patroon terugkeert: 'Allereerst wordt, soms tot in het ridicule, uitgelegd hoe twijfelachtig wetenschappelijke uitspraken zijn, om dan vervolgens vast te stellen dat er maar één zekerheid bestaat en dat is het Evangelie van Jezus Christus.' Van dit stramien ontbreekt elk spoor. Zeker, er wordt soms op gewezen dat wetenschap een voorlopig karakter draagt, en daar is, zoals de wetenschapsgeschiedenis uitwijst, veel reden voor. (Lees bijv. *Het kerkhof van de wetenschap* van wetenschapsjournalist Hans van Maanen.) Maar dat in ons boek wetenschappelijke voorlopigheid wordt dichtgeplugd met het Evangelie, nou nee, die karikatuur speelt meer in het fantasievolle brein van Swaab dan in ons boek. Ons boek is geschreven door twintig wetenschappers die op serieuze wijze hun wetenschap verbinden met hun christelijke geloof. Dat verdient een serieuzer boekbespreking.

Ook zegt Swaab dat de schrijvers in ons boek regelmatig 'aanmatigend' zijn ten opzichte van anderen. Zijn voorbeeld: in ons boek is sprake van reductionisten die, in Swaabs samenvatting, geen weet hebben van emergentie. Hij kan niet geloven dat een reductionist kan ontkennen dat er emergentie is. Feit is echter dat in de *philosophy of mind* emergentisme niet populair is, reductief physicalisme daarentegen wel. Wat als aanmatigend wordt neergezet, blijkt juist zakelijk correct. Ook psychiater-filosoof Gerrit Glas krijgt ervan langs omdat hij in zijn hoofdstuk over neurowetenschap en vrije wil Daniel Wegners concept van de 'onbewuste wil' niet zou noemen en diens onderzoeksresultaten vervangt door filosofische kritiek. Dat is simpelweg niet correct: Glas noemt niet alleen het concept, hij bespreekt het ook - en hij betoogt dat in iedere conclusie over het al dan niet bestaan van een vrije wil filosofische kwesties spelen. Nog een misser: in ons boek zou volgens Swaab staan dat christelijk geloof en wetenschap alleen maar samen kunnen gaan als je de evolutionaire afkomst van de mens uit hominiden ontkent. Maar dat valt er niet te lezen en is ook onjuist.

Swaab maakt voorts stevige opmerkingen over God die kinderen in een tehuis voor mentaal geretardeerden doet belanden, over christenen die hun kinderen niet laten immuniseren en zelfs kinderoffers zouden brengen, over homoseksualiteit, over Jodenhaat. De relevantie hiervan is nihil. Al deze zaken worden helemaal niet in het boek besproken. Want ze hebben niets van doen met de problematiek van het boek - hoe wetenschap en christelijk geloof zich tot elkaar verhouden. Ze dan toch noemen, heeft wel een effect op de lezer, maar dat effect is misleidend. Dit is niet het type effect en het soort boekbespreking dat de *ABG* zou moeten bevorderen.

Wij zijn ervan overtuigd dat vele zaken in ons boek verdergaande en diepergaande reflectie vereisen dan we ze hebben kunnen geven. En dus is dit bepaald niet een laatste woord. Maar het zou jammer zijn wanneer de discussie over deze zaken voortijdig zou stikken vanwege Swaabs ruis.

Prof. dr. Gijsbert van den Brink is bijzonder hoogleraar gereformeerd protestantisme aan de Universiteit Leiden en universitair docent systematische theologie aan de Protestantse Theologische Universiteit te Leiden.

Prof. dr. Cees Dekker is universiteitshoogleraar aan de Technische Universiteit Delft. Hij doet onderzoek in de moleculaire biofysica, op het grensgebied van nanotechnologie, biologie en natuurkunde.

Prof. dr. René van Woudenberg is hoogleraar aan de Faculteit der Wijsbegeerte van de Vrije Universiteit met als speciale aandachtsgebieden kentheorie en ontologie.

Gijsbert van den Brink, Cees Dekker en René van Woudenberg zijn de redacteurs van *Omhoog kijken in platland. Over geloven in de wetenschap* (Uitgeverij Ten Have, Kampen 2007).